unu

Miron Radu

SCHIMBAREA LA FAȚĂ A CUVINTULUI

Pașii desprinși haotic, concentric, imaterial, pe axă paralelă cu aceia din sborul pasărilor, tălpile ingerînd sub calvarul unei arsuri de neliniști — eerica dibuire într'un stol de stele — iar dedesubt, easupra, viața și-a frînt inima ca o pîine, a jertfă. ată, s'au întins mîini, mîini prelungite diafan și buicul degetelor fluid, caută geneza ca pe un sîn al manenței materne; printre rozele strînse în evantaie, n dans al spinilor în miresme. Flacări incandescente rumpînd prin toți porii, — jubileul acestei temeriăți de început nebulos, deconcertant. Pasări au brădat țipla orizontului încrucișîndu-se cu fulgere, ciocite de cutele norilor strînse ca o draperie inutilă; zele sărate ale mării se ridică vulcanic, reptilele în smircuri, sobolii din măduva pămîntului, lupii, ulpile albe, roșii și albastre din codri, leoparzi cu barele din jungle, gazele din deșerturi, spre o nouă ară a făgăduinței, — mînate de morbul unei sublime noreți. Inceputurile din umbră, cu rădăcinile arborilor desprinse într'o alungare de sevă și lumină.

A fost deslănțuirea unor elemente în avalanșă, ... din adîncuri, gheiserii unei forțe refulate, de... unor brațe cari stătuseră prea mult încr... pornită dintr'o necesitate absolută a conștiinței ... sacrificiului.

... de reacțiune, cunoscută în timp, ... stagnări nemernice cu ultimul ... mort de ... pe o buză lividă. Era dinami... artistic, revărsarea potențelor, pornit din răsă... același care — cu un mileniu în urmă —, tri... în hoarde, singele burgund și slav spre re... unui imperiu istovit ca o tîrfă, în festinuri.

Procesul e cunoscut și cîțiva ani mai tîrziu. ... distinctivă se pierdea clasîndu-se între ... și suprarealism, pentruca dintr'o greșită ...terpretare a unor refractare creiere, să dea ne... și — în fond — inexistentul compromis neo...asic, ale cărui factice roade au putut fi promovate ... acum. Clasicismul privit ca o formulă de recon...tuire a vieții actuale; singura justificare a acestei ...irmații poate fi aceia preferinței paradoxului, căci ... se poate închipui cum — după falimentul defini... al clasicismului, din a cărui statică echilibrare nu ...zultă decît stîrpiciunea neliniștilor și problemei o imediată rezolvare, după experiența de laborator a lui Valéry, neoclasicul nu însemnează mai mult decît o formulă perimată, putînd fi schimbat ca o mănușă, adecvîndu-se tuturor curenților, — căruia i se opune direct vibrația de înaltă tensiune a artei rusești care e un permanent desechilibru și din care amintim numai poemul lui Esenin și Mayakowski, sculptura lui Archipenco și filmul lui Eisenstein.

Păcatul curentului dadaist nu a fost — cum s'a putut crede — aceia de a se fi manifestat prea de timpuriu, cînd Delacroix și B. de Saint-Pierre nu erau încă învățați; de fapt, mișcare de avant-gardă nici nu există; există numai primul simptom al unui nou curent organic, acea revendicare a unui adevăr imanent deasupra momentului. După plasarea lui în timp poate însemna un aport sau o distrugere.

Dar ceiace n'au putut vedea iconoclaștii mișcării dada, a fost numărul copleșitor al oamenilor cari se'ndreaptau spre actuala catastrofă a absenței pîinii de toate zilele, primatul proletștilului materialism confirmat pe toate latitudinile. De aici compromisul în artă, fragilitatea creației și înfrîngerea unui curent care trebuia să fie o etuvă a vechilor formule și dialectici, de aici, dansul pe frînghie spre ades încercate și abandonate sisteme de gîndire; mișcarea dada a forțat porțile prin cari a pășit prea repede împinsă și sugrumată de alt bloc.

Suprarealismul care a fost privit ca o mișcare reconstitutivă apropie planurile de romantism, lîngă care s'a încercat a fi integrat; poate, o corespondență există, în manifestarea exterioară, în felul cum au descins pe arenă aceste două curente și în nebulozitatea lor aparentă [1]).

Curent e însă un fel de a zice, suprarealimul fiind un egocentrism și o relevare a unor personale refulări, de unde, caracterul strict de individualism și lipsa posibilității de creare a unei școli, a unui curent; s'ar putea vorbi aici, de valoarea intrinsecă a suprarealismului, de apropierea lui de adevărul fundamental — implicit de un organism specific; ori, tocmai de acest adevăr fundamental, de această ossatură a sa, ne vom prevala spre o nouă formă a poemului, prin certitudinea pe care o capătă mai accentuat integrarea într'o formulă de a gîndi și ex-

BCU Cluj / Central University Library Cluj

VERSITĂȚII RE

prima. Poemul şi pictura suprarealistă, fiind o revoltă interioară, o expresie personală de valoarc intrinsecă, nu-şi poate găsi decît o anumită rezonanţă sensorială din partea spectatorului care atunci, nu va mai fi spectator ; cum orice expresie a individului ilustrează elementul fundamental şi imanent al vietăţii, sub forma sexualităţii sublimate, firesc, revoluţia va fi de ordin şi sursă spirituală, devenind o expresie *comună.*

Există o vîrstă a spiritului creator colectiv, după cum există una a individului, în care, treptele ajunse vor fi prevalate. Desăvîrşirea operei de artă e precedată întotdeauna de un conflict, o discuţie, o luptă interioară; ajuns la acest nivel, odată cu lichidarea problemei desbătute, poemul tinde să moară sau, — şi mai rău, să se multiplice în exemplare stereotipe, contribuind la o stagnare. Situarea poemului în dinamica vieţii sociale, coincide cu potenţa vîrstei creatoare a poetului, poemul fiindu-i o expresie profund sufletească, desfăcut de orice normă, plecînd dela fundamentul individului, o emanare asemeni unei lave vulcanice, existenţa lui e raportată direct la resursele sensoriale, la *mai mica sau mai marea lui înverşunare împotriva oprimării* [2]).

Urmează o epocă a maturităţii individului (ceiace nu-i tot una cu sterilitatea senilă) caracterizată printr'o cristalizare a problemelor în gîndire şi raţionament. Poemul premerge acestei epoci şi este depăşit de ea ; încadrat ei, ar tinde să-şi piardă puterea emotivă, să fie înlocuit cu poemul gîndirii, poemul raţional, poemul cu tendinţă, ceiace echivalează cu sfîrşitul lui. Dar această intensă trăire cerebrală, în care sursele eruptive n'au fost secătuite ci, pur şi simplu, sublimate, ridicate pe un plan spiritual pur, o vom privi drept o a doua treaptă evolutivă, în cadrele căreia va trăi noul cuvînt.

Din legănarea poemului iniţial între planurile ozonate ale intelectului şi din tangenţa lui vieţii multiple, vieţii individului, vieţii animalului, vieţii plantei, vieţii cosmice, poemul va însemna o pură vibraţie interioară transmisă printr'un perpetuum mobile, care-i este singura şi imperativa condiţie de viabilitate.

1) O paralela între mişcarea romantica şi moderna se impune şi o vom face în curînd. 2) Ribemont-Dessaignes.

REVENIRI

Diminețile au răsărit pe deget ca un cîntec:
albastru, o alungare ovală și tristă
cu buza lipită pe cupa din pîntec,
cu soarele închis în clorofilă și sînge
mai cald ca un țipăt al intuiției,
ca o corolă a visului în lumină,
pe fruntea mai înaltă, mai senină,
mai limpede în sborul hieratic spre iluminate lumi,
printr'o coloană cu șerpii afară
și florile ascunse'n sămînță ca o ghiară,
privește inima mea prin radioscopie
și strigătul închis în stiletul de sub pleoapă.
prin glesna plantelor albe,
prin sunetul translucid al ploii,
prin fluidul coapselor materne.

miron **radu**

Şaşa Pană

VIAŢA DE DUPĂ MOARTE

I. LAUTRÉAMONT

> A cette heure, de nouveaux frissons parcourent l'atmosphère intellectuele. Il s'agit de savoir les regarder en face.
>
> **lautréamont**

O draperie împletită din grei ani se destramă cu creşterea anilor. Un destin, sonor ca un izvor miraculos, se desluşeşte din beznă. Şi bezna e pătată de constelaţii, ciuruită de vulcanii cari svîrl foc atunci cînd tolănit pe pajiştea siestei te credeai suveran. Liniştea aparentă poartă în braţe de azbest electricităţile incendiilor ce vor isbucni. Buimăcirea va fi exacerbată.

Act de deces. „Joi 24 Noembrie 1870. Isidor Lucien Ducasse, literat, în vîrstă de 24 ani, născut la Montevideo (America meridională), mort azi dimineaţă orele 8, la domiciliul său din mahalaua Montmartre, nr. 7. Fără alte indicii."

„Lautréamont a depus o maşină infernală în drumul gîndului." (L. P.-Quint). Sînt *Cîntecele lui Maldoror.* Sînt cîntecele în cari cuvintele despletesc vălvătăile revoltei pure. Pagini lampioane de adevăr nedisciplinat. Un adevăr urlat din toate fibrele în delir. O locomotivă trece peste încheieturile minţii fragile şi stoarce imprudentului pecinginea cu care se amalgamase. Poetul rămîne nabab, fiindcă la pocnetul său din bici planetele se adună într'un conglomerat docil.

Zadarnic vei voi apoi să uiţi universul din cuvintele poetului ; zadarnic adevărurile sadice şi sarcasmul bîntuind cîntecele ca o endemie ; nici un lacăt nu va putea încuia sertarele pline de crimele eroului. Noaptea ca şi ziua vor continua să-ţi gîtuie liniştea verde, şerpii lor vor încolăcii seninul neputinţei tale cititor jurat satisfacţiilor de fiecare clipă şi ochiul tău, buimac de ciclonul dezlănţuit, zadarnic se va închide acum cînd îl cunoaşte pe Maldoror pe Lautréamont.

O pagină despre Isidor Ducasse ar trebui fi un imn. Un imn ce să treacă prin flacăra vie a cuvintelor, magia şi vitriolul îmbrăţişaţi în cîntecelele lui.

Poetul a rămas poet şi a rămas o potenţă secretă încă pentru public — acest canal de scurgere şi de broaşte ţestoase — a rămas intangibil pentru prostituare şi tălpile lui continuă plimbarea printre demonii dintru început şi îngeri. Cuvinte fără sbîrcituri — pentru a adopta o imagine a unui poet iubit. Inepuizabile lunete, le apropii le suceşti şi cîmpul gîndului se măreşte în lumina descompusă. Le citeşti şi scapără scîntei. Nu e spermă ejaculată pe duşumea. Inteligenţa nu s'a depus lavă şi Cîntecele lui Maldoror trec ca Isus pe ape peste imondicele succeselor de efemer cotidian şi anii înzorzonează numele poetului, precum la ghitarele amanţilor se înmulţesc panglicele iubitelor, cu ozon proaspăt.

Era Lautréamont un neasimilat epocei, un deslănţuitor de dezastre sufleteşti un POET. Fiecare de-

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ceniu ce desparte lutul lui mucezit de generațiile succesiv prezente a poeților depe baricadele de hîrtie adaugă bicepși de nouă înțelegere poeziei lui; fiecare deceniu distilează dintr'însa sevă vie, fără a o depune cristal în muzeu.

Poetul supremei revolte nu răstoarnă cu Maldoror diguri: le distruge, pentrucă bucuria i-o dezlănțuie distrugerea. Iar rîsul lui Lautréamont e rîsul care sgîrie ridicolul „literaturei" indiferent căror idoli și școli îngenunchiate și țărcuite de legile unei prozodii crezute tabù.

E veșnicul opoziționist și cîrtița nesupunerii sfredelește continu pe cutezător.

„Acestui om dela care nu avem ca și dela Marchizul de Sade, decît portrete aprocrife, incumbă poate în cea mai mare parte răspunderea de steaua lucrurilor poetice actuale, dacă se poate astfel vorbi". (André Breton). Suprarealiștii descind din Lautréamont, s'au călit în retorta poeziei lui unde halucinațiile iscă din ciocnirea realităților acel romantism nou al pletorei de imagini: binele gestează răul. Nu e viitorul lor scris automat acea cavalcadă de imagini și truvaiuri, acel miraj neprevenit prin care treci ca printr'un palat de oglinzi, acel mister cînd fruntea prăvălită în prăpastie se izbește de un lampion de păpădie?

Și zefirul prelungește fantasmele în cîmpiile elizeie ale Infernului.

din „Sadismul Adevărului" în preparație

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A L T C E V A

In întuneric sînii sînt de atlas
Si atunci chemarea mea o flacără
Floare incinerată lîngă o statuie care e poate un far
Din brățări zilele culeg o pulbere
O dantelă imperceptibilă pentru brațele de aburi

Aici fiecare gînd se despletește
Și volute leagănă respirația iubitei
Albe volutele veghii
Fîntîni volutele oglinzii
Lumini volutele mîinilor

O ezitare în fiecare pas
Un mușchi căptușește vegetal
Cu moliciuni decolteul
Din lumină în lumină nostalgia rătăcește
Printre haitele de flori a nimănui
Clopoței mîngîie glasul

NUMĂRUL CIȘTIGĂTOR

Aici culoarea umbrelor e alta
Stîncile lunecă dincolo de peisaj
Dincolo de amintirea care te poartă ca o maree
Coboară obsesiile din ramă
Rețeaua e din surprinderi

Și diseară la bal mă vei recunoaște
După eleganța stiletului

SOSIREA MIRACOLELOR

Mai transparent purtat pe brațe odată cu margheritele
Scafandru paralel pipăit
Simfonie de nicăieri simfonie în cer major
Pentru sufletul cu tăcere catifelat
Fus al bucuriei
Carne pipăită în toate ascunzișurile
Calde asemeni cuvintelor profeților
In toate zilele altfel mîine azi

Apleacă imaginile ca o pavană pe această hîrtie
Cu ochii închiși scrie întreabă
Unde sînt rotunde fructele cu urmele incisivilor

1 6 3

Duduii Margareta

Cameră purtată breloc la auricular
Pereții culoarea pleoapelor obosite
Soarele a iubit-o în fiecare zi mai mult
Alături a ostenit drept și bun doctorul c. gorescu
Odihnească-se în pace
Veșnica lui pomenire

Cameră contaminată de UNU
Rămîne în urmă ca o pagină de sumar

Geo bogza a scris despre ea poemul plat du jour
Poemul intinerar prin frunzișul de cărți
Printre desenele ca tot atîtea amprente prinse cu ace de gămălie
La mijloc biroul pe atunci absent
Nici merișorul nu răsărise încă
La stînga sus tidva celui dezgropat la frunzeasca
Grimasa neschimbată

Va fi mîine pustie ca o rezervă de spital la moartea numărului

VA FI ODATĂ

Grădina e mai frumoasă decît soarele
Pietrele au crescut fantome în catalepsie
Aceste două adevăruri

Te voi regăsi la Vera-Cruz
Te voi regăsi la Capul Bunei Speranțe
Te voi regăsi acolo unde te voi îmbrățașa
Acest alt adevăr

Poate ai murit
Poate am murit

Voi fi într'o zi cerul cu toate lebezile și afișele
Cîntecul care pavoazează piețile publice sărbătoarea
Numele meu va încălzi increderea
Iată în gaj acest poem

din „Cuvîntul Talisman"

sașa pană

Gheorghe Dinu

GOLFUL PROLETAR

Pe digul macerat de sfredelul apelor izbindu-se cu pieptul de betonul cariat, crescînd cu spume asvîrlite în jerbe peste el, zguduindu-l, marea e în fiecare clipă aici prosternată, prezentă și unică. Calmă, cîteodată, cu lamele de apă desfăcute în unde mari, apropiindu-se ca o buză enormă de buldog, spre o claviatură descompusă de bolovani, aduși și urcați pe mal de puterea robustă a valurilor. Altădată frămîntînd și mestecînd pietrișul alb, cernînd nisipul compact sau furioasă dîndu-și fustele lichide'n aier, rupînd ierburile glicerinoase din fund, aducîndu-le la suprafață, ondulînd cu ele țărmul scrijelat, dedesubtul digului drept și mușcat în cîteva locuri de apă — pe care, promenada lentă și tăiată în văzduh a cîte unei siluete se desprinde de după cîte un zid, scoboară în apă pierzîndu-se înotînd în larg.

La cîțiva metri de mare, păziți de capre de lemn construite pentru un eventual ponton, sub cari erburile și bălăriile creșteau ca o flacără domoală, cu arderea într'o clorofilă palidă și sugrumată de praf, cu gușterii mici și repezi strecurîndu-se între crăpături — se ridică „magazia" de o frumoasă și sobră arhitectură, patinată într'un gris ca o oglindire a dealurilor de cretă dindărătul ei, cu ferestrele verzi, simetrice, cu ușile hermetice și sculptate în zidul masiv de piatră.

Aici se strînge ca într'un recipient, tot belșugul cîmpiilor dobrogene, toată truda îndoită de la rinichi sub arșiță a trupurilor mici și smolite ale tătarilor țărani. Belșug adus în saci robuști dela distanțe de zeci de kilometri. Aici se precizează ca un bilanț obscur, ca o contopire a uzinelor minore de două brațe, soarta cîtorva mii de muncitori tociți și resemnați unei vieți fără proeminență, seacă, aspră încrustrată pe fața fiecăruia dintre ei. Aici într'o febrilă descompunere se concentrează munca exploatată și tenace în nimbul ei vast de praf, în mișcările repezi și precise ale hamalilor, ca pregătirea pe scenă a unei fantastice simfonii.

In larg, peste masele lichide ale mării, la fiecare cîteva zile, apare cîte un vapor venit să transporte, mai departe, depozitele de muncă, traficul finanței universale, solidaritatea unor comune interese.

Cargobotul ancorează la o distanță de o milă de mal ca un bibelou gigant, cu coșul ridicat, din care fumegă despletite în aier buclele cărbunilor. Macaralele gîlgăie parcă ar vomita fier, ridicînd din mahoane gălețile pline ca niște ugere, spre magaziile lacome din pîntecul vaporului. Și mulțimea de hamali se agită, se mișcă împlinind în tacere toată munca. Doar din cînd în cînd cîte un „Ale hop!" mai stimulează efortul, mai stoarce ultimele reziduri ale unor puteri sleite, încovoind și mai mult umerii strîmbi, încordînd mai strîns picioarele păroase și murdare.

Din ferestrele magaziei, căptușite pe dinăuntru cu scînduri se scurg continu, încet, prelingînduse ca o lavă, cerealele formînd o movilă din care un ins umple măsurile pe cari le trece unui al doilea, care la rîndul lui, umple sacii duși pe umeri pînă la mahoană, care-i va transporta la cargobot.

Prin cîte faze se filtrează munca istovitoare a acestor oamenii pentru răsplata mizeră a celor cîți-va zeci de lei? Și totuși, totul se petrece cu repeziciune cu aplicație, cu precizie. Pe pontonul construit din bîrne provizorii, adînc în larg de vreo 40 de metrii, șirul lung al hamalilor trece repede, încărcat cu sacii plini — ca o fantastică și diformă cămilă cu sute de cocoașe — pînă la mahoana imensă, legănată pe apă, înfundîndu-se din ce în ce mai adînc, sub greutatea poverii. Aduși cu puțin mai înalt decît nivelul capului, sacii sunt răsturnații peste creștete, lăsînd grîul să curgă, deadreptul în mahoană, ca o sudoare agricolă, concretizată aici după prefacerile ei în sol, a doua oară, din frunțile arse și teșite ale hamalilor. Un praf plumburiu și des se împrăștie în jurul lor, punîndu-le un văl, lăsîndu-i să se vadă ca într'o ceață, fantomatici, în munca ințețită de privirea acidă a supraveghietorului.

[illegible] pescărușii albi se rotesc în cercuri mari, [illegible] așteptînd ca niște corbi albi să se [illegible] peste grăunțele risipite pe bîrne; decorînd [illegible] a hamalilor, precipitînd în aier mersul lor mai grăbit la întoarcere, butucanos și deformat de apăsarea continuă a miilor de hectare transportate pe umeri. Singur Demir, dansator în orele lui libere — libere fiindcă nu-și poate găsi de lucru — pe la sidrofiile „ciorbagiilor", are mlădierile mai suple, mișcările mai libere. Munca lui identică celorlalți, e închisă într'un ritm mai vioiu, mai ordonat, mai grațios. L'am văzut și dansînd cu cele două linguri de lemn în mîini servindu-i de castagnete, cu o [illegible] voltură, cu gesturile întretăiate de ritmul tărăgănat al muzicii orientale. Pașii bătuți într'un cerc strîns, svîcniau înapoi, plecau brusc [illegible] într'o permanentă mișcare de contra-[illegible] bustul gol, sucit dela rinichi, cu capul [illegible] cu un șir de dinți albi surîzînd, declanșa fiecare mușchi așteptînd parcă să [illegible], bine legat, ca împletit din arabescuri de carne, cu pielea lucie și neagră. Dansurile lui le sfîrșia apucînd o masă a restaurantului de un colț al ei, cu dinții, continuînd să danseze cu ea în aier destul de mult, congestionîndu-și capul, încetinindu-și ritmul. Și aici poate dansul lui să-i ajute, izolînd o parte din greutatea poverii, neutralizînd în mișcările repezi, volumul sacului plin, pe care avea și un fel al său de-al duce: îi scobia, cu umărul, în fund un șanțuleț, în care spatele lui intra, și astfel, în aier, fără să aibe nevoie să-l ție și cu o mînă, cum făceau ceilalți, fugea cu el pe ponton și se întorcea dansînd și cîntînd un cîntec turcesc preferit de el, cu o melodie gargarisită, lăsînd să-i se vadă dinții tari, încrustați în capul lui mic și frumos de țigan mahomedan. Părul ud i se împleticia în cărlionți peste fruntea asudată ochii negrii și aprinși rotiau privind sacul care se umplea din nou într'un sfert de minut, brațele supraveghiau destinația lor rapidă de-al urca pe umeri

Pînă la vapor, mahoana, trasă de o barcă-motor, lăsa în apă o dîră tăiată în argint ca o prelungire feerică a pontonului.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Mihail Dan

SIMULTAN

Blanchei

Prin lespedea de vis
Catapultul de foc al apelor moarte
Treci moarte cîntul subzis,
Sborului umăr și carte.
Cu dansul petuniilor albe,
Colat peste timp, cu cerul început,
Gelarea pulpelor calde.
Citite stau rănile in palmă și sus.
Cu viața deschisă 'n carne la mulți
Crisparea se cheamă surîs sau isus.
Prin undă chenarul de îngeri descuți
Păsările impart văzduhul în parte
Și pîinea ca drumul s'a dus undeva
Lacrimi cobor scări de stele și plante
Și pînă la trei steaua fi-va a ta,
Prin vidul străpuns la dreapta cu floarea
Salvador drapat în liane și febre
Pămîntul strivește c'un deget crearea
Simunului cald în sex și vertebre.
Va fi ca femeia, deschiderea plană
Și fratele pumnul, evantaiu de striviri
Va cade pe'ntinsul oglinzii, simultană
Inchiderii crepusculare'n priviri.
Cerbatul lovit cu luna'n burți de piftie
Va cerne sub aripi azur delicvent
Hilar se va frînge absconsa lucie,
Al celui din urmă mag permanent.

Orga imensă a spărturilor și-a verificat cristalurile în oglinzile derivate ale cadențelor angelice. Vocabularul dilatat al dragostei pentru pasărea din carne și legenda, ca'ntr'o chrysalidă broderia lianelor invertite, i-a țesut pînza de aur și platină a păianjenului. Morala atîrna ca un *appel* pe lîngă durere, iar sexul frîngea lanțul solitudinii aventurate în lumina cea mai cunoscută: supapa tenebrelor. Semenii treceau asemenea cavernelor musciate ale justiției. Rănile sîngerau în șoldurile identice cu pîinea în toate zilele biblate. Scrîșnetul ochilor, deboșați de abundența perlelor disperate, situau matern fantoșele însîngerate ale freneziilor latente.

Miasmele, din naturalețe nu voiau să-și mai recunoască experiențele. Numai stepa și pistolul cercau cheia în cruditatea neînțeleasă a foamei și a norului.

Prin frunte treceau ultimele svîcniri ale mitologiei — mărturie pentru frunza care va păstra într'o secretă eternitate, acel foșnet de bronz al tăcerei. Ecoul desbrăcat de noroiul calcinat al surdinei, în viola acelei sălcii dovedită mai amplă, în cochilia de magneziu a furiei, în cortegiul apelor însemnate și difuze, planetat, ecoul va săruta ultimul drum al elanului impenetrabil, escaladînd voluptățile umbrei, bijuteriile alcoolului de lîngă poartă, iar libertatea va scuipa spețâ nouă de liberarbitru, într'un strănut proletar. Femeia mea, va fi sentinela liană a șoldului, lîngă morala strangulată a decreptitudinii imanente. In pumni va crește ancora spicului și pentru prima dată pămîntul va fi oprit în loc.

Eu, nu sînt vinovat.

mihail dan

BLANCHA

Privirea curbată a sborului transversal, din stigmatul alăturat metalului ghicit cu cea din urmă rocă, aceasta elegiacă invitație australă a coborîtului pribeag, în vidul vertiginos al morții evadate din orbită, cu seraful civil al surîsului tău nubil, vei asculta litania celei mai albe strofe, pentru tine, fata neagră a adolescentului întîrziat în acea stare inițială cloacei de ritm filial al fluviilor conștiente de rapiditatea norilor. Marele miracol al pietrei colective, crescuse lîngă sexul său ca o altă erecție. Uraganul claustrat al hazardului l-a lins cu piatra cea mai aspră.

Și'n toată apoteoza barbară a muncii lor, din mișcările repezi, din cînd în cînd hamalii se desprind și fug pînă la cișmeaua de peste drum, sorbind lacom dintre pietre, în înghițituri mari, apa rece, și se'ntorceau stergînd de pe frunte, cu o mînă, sudoarea pe care o asvîrliau în praful drumului ca alte grăunțe, pe cari, de data aceasta, rațele vagabonde se repeziau gargarisind o binecuvîntare gălăgioasă și gratuită muncii lor continue spre care reveniau cu saci goi pe mînă ca niște pelerine.

gheorghe dinu

DINCOLO

Gîndurile noastre cînd s'au oprit la castelul unde doriai să mergem erau obosite și porțile castelului le-am gasit deschise dar nu mai puteam intra pentrucă pe praguri erau atîrnate zdrențele vestmintelor unor regine ce intraseră aci și cari astă-zi nu mai trăiau decît prin aceste resturi balansate și mîngîiate, în fiecare clipă cînd vîntul bătea ușor, de mîinile catifelate, de buzele palide și totuși roșii, de trupul lui dur numai cînd vroia dar aci moale și blînd pentrucă trupul reginelor era și el moale și pentrucă resturile ar fi plîns zile cu nopți întregi dacă noul și ultimul lor amant, vîntul, le-ar fi maltratat trupul ros de veacuri și de soare.

Amintirile noastre s'au oprit atunci mult timp de au privit sdrențele reginelor și castelul lor clădit din cărămizi roșii cu creneluri printre cari vulturii intrau singurii oaspeți bineveniți, cu cărămizile atît de roșii în cari degetele apăsate intrau ca printr'o poartă a cărnurilor moi și atunci în noapte valea întreagă cu urcușul greoi al muntelui cu prăpastiile în cari ochii îți cădeau și te dureau, au venit lîngă noi ne-au privit întîi cu mirare crezîndu-ne intruși, dar pe urmă s'au apropiat ne-au vorbit prietenos și atunci în noapte cînd luna îți mîngîie încet cu coapsele ei blonde coapsele tale roșii ai aflat marele adevăr.

Castelul era clădit din carnea reginelor moarte și numai vestmintele lor se balansau mîngîiate de vîntul blînd, singurul și ultimul lor amant, primul și ultimul lor asasin.

i. wittner

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Geo Bogza

PLECAREA EXPEDIŢIEI POLARE

De glorie setos, un amplu chinuit
cu buza tremurînd pe-o faţă invineţită
navigator arhaic, cu plan neîntocmit
eşit in larg spre-o ţară 'nchipuită.

Ţarmul rămas în urmă, intre dinţi
frecat cu furie, ca pe-o zăbală
atîta il ură eşit din minţi
un căpitan crescut din smoală.

Şi ochii ; o spuză amară de tăciuni
intorşi inăuntru mai bine să ardă
cînd gestul, lovitura crudă de bardă
făcea pe trupul putred mîrşave rugăciuni.

Aceasta-i explicarea interioarei mări
din care cea de-afară işi trage multe ape
cînd negru, căpitanul se reînchide'n pleoape
şi totul se topeşte, corabie, plecări.

E S E U

Ce frumos era la piatra neamţ
aierul tare ca vorbele într'un poem de geo bogza
şi munţii deranjaţi de ultima furtună
ca mai de mult pe crestele aspre ale carpaţilor
la trecătoarea de stînci colţuroase, bratocea
unde ciobanul întîlnit se masturba în aier liber
şi cîinii dela stînă lingeau pe piatră sperma.

Era frumos ciobanul — şi cît de feciorelnic
acolo pe crestele aspre ale carpaţilor
arata felul pur în care el ştia să facă dragoste
sămînţa ca un scuipat făcea pe piatră plici
cîinii ciobăneşti o înghiţeau cu lăcomie
nu rămînea nici o murdărie
şi tot era atît de frumos, atît de pur.

LA INCHISOAREA DE HOŢI DIN DOFTANA

La închisoarea de hoţi din Doftana
era şi Vasile Gheorghe State
de undeva de pe lîngă Comarnic,
vinovat era! şi încă grav
trăise cu mamă-sa
dar nu numai atît
gelos, il ucisese pe tată-său ca un cîine
il făcuse bucăţi, bucăţi
şi-l îngropase în pivniţă sub putina cu varză ;
avea să facă şase ani
mamă-sa venea să-l vadă uneori
frumoasă şi încă tînără femeie
şi cînd pleca se legăna, din mers pe şolduri,
Vasile Gheorghe State o privia printre gratii cu jind.

La închisoarea de hoţi din Doftana
mai era şi moş Nicolae zis Hăplăugu
şi ăsta era vinovat!
avusese două fete
şi trăise pe rînd cu amîndouă
le avea fotografiate şi le sfredelia uneori cu pupila,
hoţii îl băteau cu pumnii în cap :
moşule fira-i al dracului
de ce te-ai apucat tu de ele, ha ?
trebuia să ni le aduci colea nouă
băieţi tineri, de..
şi făceau diferite gesturi obscene ;
moş Nicolae zis Hăplăugu strivea o lacrimă între dinţi
şi se lingea pe buze ca un motan bătrîn.

La închisoarea de hoţi din Doftana
mai era şi Mandruli pederastu
mai mult un fel de puşlama
furase dela stapînă-su, un cîrciumar hapsîn
acum, nu de pervers ci din spirit de negustorie,
trăia pentru doi poli cu fiecare
banii, ca şi damele, îi purta la ciorap
şi-şi făcea planul să deschidă o bodegă la liberare.

geo **bogza**

I. Wittner

P O E M

Prinţesei Ku-Ki-Ko

Muntele evadase din lacul nocturn în care era turnat
şi pădurile cădeau strigînd în prăpăstii
cu regretul turmelor de oi şi-al păstoriţelor

pe acoperişuri ochii tăi sărutau luna
în ferestre buzele noastre se sărutau cu noaptea
şi priveam în ochii tăi trupul meu cum printr'o perdea

în spatele ochilor tăi eram noi amîndoi
în spatele ochilor tăi era dragostea noastră

IN PALMA-MI UMBLA TRUPUL TAU

Umbrele mormintelor s'au reprodus cu sîngele prin aier
şi mîinile mineri febrili prin mîlul apelor
un singur drum de foc îţi uneşte gura şi sexul
drumul îşi urcă limpede şi ascuţit ca o reptilă
vocea de foc prin sufletul şi trupurile noastre

Limbile se perd greoaie în aroma clopotelor
un suspin se ridică de sub fiecare umbră
şi sîngele astrelor scurs prin arborii aierului îl însoţeşte

Vînătorii împuşcară pasările roşii
scoţînd gloanţele din penele speriate
eşarfe de culori jedouri de umbre
izvoare din inima vînătorilor liniştiţi

i. **wittner**

24 ORE LA GEO BOGZA

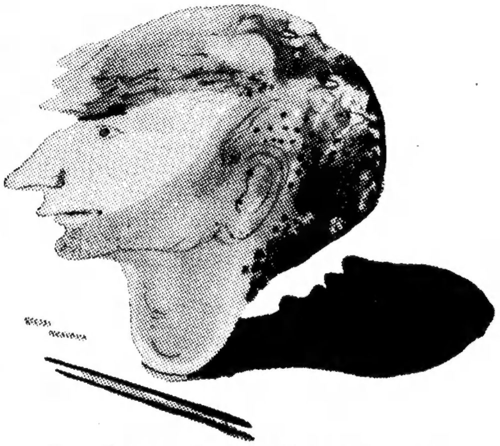

Geo Bogza văzut de Victor Brauner

Prin felul foarte chinuit în care se tîrăşte peste dealuri, e un drum straniu acela care te duce la Buştenari şi la Geo Bogza. Un automobil de marcă bună deabia îl spintecă în eforturi supreme. Ascensiunea durează o oră şi e instructivă, neprevăzută şi plină de peripeţii. Deoparte şi de alta, rîpi adînci, povîrnişuri cari au ros şoseaua pînă în măduva oaselor. Mai departe, peisajul petrolifer, sondele ca o armată de corbi uriaşi şi casele în echilibru pe margine de genună. Și de jur împrejur aceiaşi impresie de lucruri într'o continuă trudă şi frămîntare.

Geo Bogza, întîlnit îndată, vorbeşte :

— Vezi, lucrurile astea nu pot fi înţelese, e cu neputinţă să-ţi încapă în pupilă toate deodată. Prinzi cel mult frămîntarea exterioară. Dar dedesubtul îţi scapă şi e un foarte mare păcat, pentru care te conpătimesc. Poţi să rîzi, dar fi sigur că nu înţelegi nimic din tot ce vezi. Trebuie să stai aici mult : să te molipseşti de satul ăsta. Numai aşa molipsit, ai să-l înţelegi. Priveşte peisajul care e un adevărat şi frenetic delir al naturii. Spune dacă nu e ceva pătimaş în felul acesta în care dealurile se urmăresc unul pe altul."

Și Geo Bogza continuă mult, despre un plop cu care şezlongul lui se învecineşte la răsărit. Vorbeşte o oră întreagă şi îmi citează un poet englez care într'un poem face unui plop invitaţia

smulge-te din rădăcini şi plimbă-te, plopule

— Spune, ce extraordinar spectacol ar fi dacă plopii ar putea merge pe drum, gîndeşte-te la întîlnirile dintre ei şi noi !"

— ....

„Poemul invectivă" nu ştiu dacă va apare... Inchipuieşte-ţi, s'a găsit o cucoană, un fel de preşedintă la nu ştiu ce societate de bune moravuri, care s'a oferit să-mi dea cincizeci de mii de lei dacă renunţ la ideia de a mai tipări cartea asta. Oferta nu mă ademeneşte deloc. Mă şip pe banii ei. Altul e motivul. Desigur, de apărut tot va apare şi evident în editura UNU.

— ...

— Iată de pildă acest poem foarte inedit, intitulat

POEMUL EFEBILOR PREDESTINAŢI

Predestinaţii monstruoaselor tentative sexuale
efebii cu oase subţiri, cu oase de flaut
efebii cari din pocnetul de armă vor mai păstra doar amintirea
fiindcă numai în amintire mai poate trăi această exasperantă cîntare
această dorinţă bolnavă de reîntoarcere în pînzele tenebrelor materne

Prin dormitoare mamele tinere sînt asemeni unor plante
asemenii unor miracole crude ale dezvelirii
o pulpă alunecă inconştient de sub dreptunghiuri de mătasă albastră
pulpa goală pînă la şold a mamelor tinere
şi efebii cu oase de flaut, cu oase de aluminium
predestinaţi ai monstruoaselor tentative sexuale
îşi trec cu furie degetele prin sînge şi prin memorie
şi urcă gîfîind spre planta dulce şi otrăvitoare a mamelor tinere

Ar trebui un imn pentru căldură şi altul pentru alunecare
numai în căldura suavă a dormitoarelor materne
pot creşte aceste flori monstruoase ale senzualităţii
aceste tentative superbe de dragoste şi moarte
cînd mîna alunecă pînă la şold pe pulpa goală a mamelor tinere
şi prin ferestre răsună pocnetul de armă al tatălui întors în clipa tragică a ejaculării.

— ...

— Cînd am spus că lucrez la un roman de dragoste, înseamnă că lucrez. Maica domnului e o fată tînără şi minunată. Am să ţi-o arăt. E de prisos să-ţi spun că în visul ei m'a visat pe mine chiar aşa cum sînt".

Geo Bogza în clipa aceia (şi de cînd eram acasă) se afla complect gol. Işi lăsase la uşă toate hainele, cum ţi-ai lăsa bastonul.

— Toată vara cu Perahim n'am făcut decît nudism. Sînt uimit de cîtă moralitate cuprinde ideia nudismului. Puţin importă dacă vrei sau nu să umbli gol. Important este să nu te mai scandalizeze ideia aceasta"

— ...

— Da. Ar trebui scris şi cu cuvinte de flăcări. E înspăimîntătoare tîmpenia oamenilor. Nici odată nu m'am putu obişnui cu ideia procesului meu. Mintea mea refuză pur şi simplu să înţeleagă o asemenea uriaşă prostie. Dacă ai şti..."

Și Geo Bogza povesteşte mai departe lucruri pe cari cîndva îşi va lua singur sarcina să le scrie.

Izolat între sondele cu ejaculările vidului şomat, curajul şi atitudinea dreaptă a camaradului nostru, închide 'n poem sbuciumul şi revolta, ca'ntr'o cutie a pandorei. E în scrisul lui Geo Bogza, ca şi 'n cotidianul vieţii lui, o fioră putredă din care mîinile lui afunde scormonesc măruntaiele de bronz ale svîrcolirilor, numai pentru medalia celui mai pur nenufar, purtat impetuos pe un piept din care ghiarele vulturilor albaştrii sfîrtecă mereu un sînge mai cald.

La întoarcere, pentru a fi încă trei ore împreună cu prietenul preţuit, poetul pentru care discuţia e un atribut sufletesc şi generator de probleme şi chinuri, am plecat împreună pe jos, pînă la Cîmpina.

Dar cu totul ce mi-a mai spus sînt sgîrcit şi-l păstrez pentru mine numai.

saşa pană

28 Septembrie 1932.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A C V A R I U M

● CARȚI PRIMITE.

I. Wittner: OCTOMBRIE (poem in folio distribuit la 13 prieteni).

La inceputul inceputului nu a fost nici fapta nici cuvîntul.
La inceputul inceputului a fost LIBERTATEA.

Lucian Boz: EMINESCU (încercare critică)

Al. Robot: APOCALIPS TERESTRU (poeme ?).

John Dos Passos: 1919 (Harcourt, Brace and co., New-York). Epoca din preajma și după intrarea Americei în război. Fragmente discontinue în care scrisul automat, spontan e amestecat cu fragmente decupate din ziare, comunicate oficiale din acea vreme. Notate spontan, fără sistemă fără căutarea frazei, fără punctuație au totuși un filon: act de acuzare Europei pentru măcelul ultimului război. Imagini paralogice, pelicule de inteligență și personalitate.

● *FILME*

René Clair: Quatorze Juillet

Rouben Mamoulian: Subiect rezervat

KAMERADSCHAFT. Pabst, filmul tău, lebăda acelui cîntec trecut prin ecoul conglomerat al Umanului mare, acea patrie a sirenei, ca un palmier al cărbunelui, treci volutele spaimei prin corolele de fum ale revoltei, mîini de camarazi încrucișate jos, strînsa pecetie a transfuziei în creștete cu tălpile roze ale femeilor, a femeilor noastre, toate, uite Pabst, pentru îngerii tăi chiar așa cum au scăpat macerați de ghiarele chircite ale cenzorilor pudrați în bălegarul tutelar, pentru îngerii tăi, Pabst, îmi desfac inima într'un evantai de lacrimi mari, si-ți trimit în plicul de carne al sărutului meu de frate, girandolele pribege ale sîngelui meu, ca o eșarfă a vîntului care mi-a oprit respirația în fața miracolului, ca autumnalul apeduct al galbenului din frunze, ca tangajul extraordinar al nostalgiei, ca numnle meu aici, ca un zîmbet ca un salut.

m. dan

P. S. Ducîndu-mă pentru a doua oară, chiar a 2 zi, la *Camaraderie*, sfîrșitul logic în simbol și poem al frumosului film, a fost tăiat c'un foarfece prea lung să nu-l fi simțit în noi. Dacă ași cunoaște pe inițiatorul funestului gest i-ași lăsa cu toată bunăvoința în nas și sub ochii lui inbecilizați și convinși, amprenta unor pumni necăjiți. Camarazi duceți-vă mai repede ca să nu rămîneți numai cu *Kameradschaft.*

● UN GRUP de studii poetice, va creia „Le journal des Poèies" care apare la Bruxelles. Va fi un grup independent, un cămin liber unde prietenii poeziei, și numai ei, vor scrie în comun sau individual opere cari nu vor suferi impunerea gustului și criteriilor de cenaclu.

● A sosit în Europa și se află actualmente în Bulgaria, negresa Ada Rait, să protesteze, să ceară, să implore tărînduse in genunchi salvarea celor doi copii ai săi, condamnați la moarte cu încă alți șapte, și ei tot negrii. Informația o deținem dintr'o gazetă de dreapta, simplă, fără emoție, dată ca un fapt divers, penibil aproape. N'am reușit să aflăm din cari pricini acești nouă negrii au reușit să supere imensa justiție a liberei Americi. Dar îl bănuim și-l plasăm în ura dintotdeauna a albilor impotriva negrilor, în ura de rasă care conține implicit și ura de clasă în care e tîrîtă intreaga Americă să se exalte în crimă, împotriva unei mulțimi care îi e sclavă, care îi muncește inmulțind teancurile dolarilor, facilitînd plimbările pe yahturile de lux peste Antlantic.

Dar în pieptul negru al Adei Rait bate inima unei mame, plînge și îl sfîșie sentimentul și durerea maternă; plînge cu părul despletit alergînd inebunită prin Europa pe dinaintea orașelor cu palate, între șirurile nesfîrșite ale limuzinelor.

Dați-i copii acestei femei, dați-i voi cei cari nu auziți, voi cei cu urechi de hipopotami.

● Incă puțin și ne putem socoti intrați în anotimpul în care vor începe să apară ca o compensație sinistră a frunzelor, revistele și publicațile de literatură. Se vor aduna din nou ca împrejurul globului de lampă musculițele cu poezioare minore, sentimentale, puriste. Vor începe iar ciclurile conferințelor, explicînd semnificația timpului nostru Vor fi din nou aduși între noi filozofiile de biurocrați ale lui Kayserling, Berdiaief, Freud — făcuți clăbuci și frecați în urechile domnișoarelor și a studenților anoști cari fac publicul conferințelor frontispiciului Fundației Carol și Ateneu.

Aceiași grupare va face să apară anul acesta, pe lîngă ciclul obligatoriu de dizertații, și revista „Axa" care va avea și calitatea de a fi a rasei pure romînești. Tot elementul străin — și străin înseamnă ca să fim înțeleși jidanii — nu va pătrunde.

Vorbiți tricolor băieți, pentru numele lui D-zeu!

Dar ce va răspunde gruparea Cryterion e dificil să ști, cînd aproape aceiași componenți vor fi și autorii Axei.

Poate vor sfîrși încă una din reuniunele lor de vineri cu obicinuitul chef la Gambrinus, cu hore naționale și clătinate sub picioarele amețite, în Piața Teatrului, fluierați de sergenți. Fiindcă lucrurile mari isprăvesc întotdeauna în apoteoză.

● S'au deschis, Colonadele, Moara Roșie cu renumitul diseur Guță Vasile, Alcazarul cu cel mai nou import de pulpe vieneze, Paris-Chic (mode în fostul local, al băncii Bercovitz), Salonul de toamnă la Fundația Dalles și Salonul oficial de la Șosea Nu l-am văzut fiidcă nu avem curajul să vedem și cele cîteva pînze ale lui Marcel Iancu, M. H. Maxy între ale marilor pompieri — mai ales după conflictul cu juriul din salonul precedent, după scrisorile de protestere a celor sus numiți, publicate în toate gazetele.

g d.

● FILOZOFIA este teorie poeziei. Ea ne arată ce este poezia: *Unicul* și *Totul.*

Numai datorită slăbiciunii organelor noastre și părerii ce-e avem despre noi înșine, nu trăim într'o lume perfect feerică.

Numai poezia posedă în mod absolut și veritabil Realul.

novalis

● Rp.

Prenez un peu de santonine et vous ferez des vers.

appolinaire

● Citiți poemele semnate de noi: feriți-vă de contrafaceri!

● „Oamenii cer să li se explice poezia. Ei nesocotesc că poezia e o lume închisă unde se primește foarte puțin și unde se 'ntîmplă chiar, să nu fie primit nimeni."

● Chipul luminat al iubirii la colțul unei străzi, evaporarea bruscă a parfumului, a tuturor celor ce constituie ziua omului, una singură ajunge să capteze intrînsul ceiace este mai închis și mai valabil, și nu-i nici calculul beneficiului său lunar, nici masa nici broasca, nici ușurința digestiei, nici bunăziua, nici bunăseara, ceiace atinge sufletul omenesc în cuta sa cea mai întunecată, e tocmai acest element nepipăibil, măsrua inconmensurabilului n'am înțeles cînd am rostit numele poeziei.

Noțiunea de poezie, a cărei definiție rămîne încă poate vagă, va lua pe măsură ce 'naintăm, un contur din ce în ce mai net; în fine formulată ea ajunge la un sistem al lumii complecte, aducînd transformarea radicală, materiei și gîndirii. Această viziune a lumii, această filozofie ia atunci numele de *suprarealism.*

Poveștile stranii ale copilăriei, gustul imposibilului sînt puncte de reper acestui univers în gestație, suprarealismul. Florile vorbesc șopîrlele sînt prinți tineri în cîntarea dragostei, și vîntul te va duce în Arabia ca și'n cer, numai dacă dorești.

André Breton! Nu se vorbește de André Breton, și mai întîi, nu se vorbește niciodată de un corp. André Breton a trecut într'o zi pe lîngă abisul insondabil al miracolelor și al vedeniilor. El n'a închis ochii. El singur a văzut. Dar drumul vieții e plin de curse ridicole, draperiile cad grele pentru eternitate, peste real, liniștea se disipă, ce e de făcut? ce e de făcut? André Breton păstrează amintirea acestei treceri, nimic din această lume nu-l atinge. André Breton trăiește 'n altă lume. Cîteodată ne vorbește. El este acela care n-ea învățat puterea imaginației, acela care a descoperit urmele fantomelor pe pămînt.

maxime alexandre

unu anul V ● Nr. 48 ● Octombrie 1932 ● lei 5 ● fiecare semnatar e propriul său girant ● adresa nouă: str. DOGARI 36 bucurești (1).

studio grafic „Steaua Artei" b-dul Maria, 2

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BIBLIOTECA UNIVERSITĂȚII REGELE FERDINAND I CLUJ